

STRESZCZENIE

Recepcja twórczości Pirandella w polskiej krytyce teatralnej dwudziestolecia międzywojennego

Przedmiotem pracy pt. *La fortuna di Pirandello nella critica teatrale polacca degli anni Venti e Trenta del Novecento* jest recepcja twórczości dramatycznej Luigiego Pirandella w polskiej prasie lat dwudziestych i trzydziestych XX wieku, przedstawiona na tle ówczesnych włosko-polskich związków kulturowych (ze szczególnym uwzględnieniem teatru).

Punktem wyjścia niniejszych badań była bibliografia opracowana przez Alicję Forsyjak-Strazzanti (*Il teatro di Pirandello in Polonia*, 1990). Dalsze informacje pochodzą z książki Doroty Fox (2013), która wymienia wszystkie czasopisma teatralne ukazujące się w Polsce w latach 1918-1939. Polska recepcja twórczości Pirandella została przedstawiona na podstawie analizy 250 opublikowanych recenzji teatralnych. Pochodzą one z takich czasopism jak „Scena Polska”, „Życie Teatru”, „Teatr”, „Wiadomości Literackie” czy „Przegląd Współczesny”, a także z tygodników i dzienników z rubrykami kulturalnymi (m.in. „Czas”, „Głos Narodu”, „Goniec Krakowski”, „Ilustrowany Kurier Codzienny”, „Kurier Poranny”, „Kurier Poznański”, „Naprzód”, „Nowy Dziennik”, „Tempo Dnia”). Analizowany materiał jest ponad czterokrotnie obszerniejszy od materiału, na którym pracowała Forsyjak-Strazzanti, co pozwoliło rzucić dodatkowe światło na obraz Pirandella i jego twórczości w polskiej krytyce teatralnej badanego okresu. Rozprawa koryguje także szereg informacji prezentowanych w literaturze przedmiotu.

Metodologiczne podstawy przeprowadzonych analiz i interpretacji zostały oparte przede wszystkim na pracach Władimira Krysińskiego (zwłaszcza *Il paradigma inquieto. Pirandello e lo spazio comparativo della modernità*, 1988). Aby właściwie skomentować odbiór Pirandella-dramaturga w polskiej prasie, niezbędne było nakreślenie szerokiego tła i przybliżenie włosko-polskich relacji politycznych i kulturalnych (głównie w omawianym okresie, ale postrzeganych również w szerszej perspektywie) oraz omówienie sytuacji włoskiego i polskiego teatru w okresie międzywojennym (i ich wzajemnych relacji), a także czterech faz rozwoju twórczości dramatycznej Pirandella i jej recepcji we Włoszech.

Analizie został poddany pierwszy okres obecności dramatów Pirandella na polskich scenach, który otwiera premiera *Sześciu postaci dramatu w poszukiwaniu autora* (*Sei personaggi in cerca d'autore*) w krakowskim Teatrze im. Juliusza Słowackiego w roku 1923. W okresie poprzedzającym wybuch II wojny światowej polskie teatry wystawiły także sześć innych sztuk Pirandella: *Mężczyzna / Człowiek, zwierzę i cnota* (*L'uomo, la bestia e la virtù*), *Rozkosz uczciwości* (*Il piacere dell'onestà*), *Gra* (*Il giuoco delle parti*), *Henry IV* (*Żywa maska*) (*Enrico IV*), *Tak jest, jak się wam wydaje* (*Così è (se vi pare)*), *Ależ to nie na serio* (*Ma non è una cosa seria*). Łącznie zrealizowano 35 premier w siedmiu miastach (Kraków, Warszawa, Łódź, Poznań, Lublin, Lwów, Wilno).

Z przeprowadzonych analiz wylaniają się różnice w przyjęciu przez krytykę poszczególnych sztuk Pirandella oraz sylwetki wybitnych pośredników kulturowych: Silvia D'Amico i Arnolda Szyfmana, a także Franciszki Szyfmanówny. Zarysowana została również recepcja włoskiego dramaturga w polskiej kulturze okresu międzywojennego również poza światem teatralnym, jako przedstawiciela „italianità”. Dodatkowo niniejsza praca poszerza stan wiedzy na temat obecności twórczości Pirandella w Polsce okresu międzywojennego o informacje o przekładzie powieści Pirandella *Il turno* autorstwa Stefana Krasuskiego (*Jeden za drugim*, 1937), opublikowanym w odcinkach na łamach tygodnika „Podbipięta”.

Robert Goh
15/04/2018